

# ***ABSOLWENT 2008***

Badania opinii, postaw oraz szans na rynku pracy studentów,  
uczestników ostatniego roku studiów w Politechnice Śląskiej.

Biuro Karier Studenckich  
Katedra Stosowanych Nauk  
Społecznych Wydziału Organizacji  
i Zarządzania

***Politechnika Śląska ‘ wrzesień 2008***

W ciągu ostatnich piętnastu lat w szkolnictwie wyższym dokonały się znaczące zmiany. Ogromnie wzrosła liczba studiujących osób. Coraz częściej zaczęły pojawiać się głosy, że szybkie upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym przyczyniło się do zróżnicowania jego jakości i obniżenia średniego poziomu umiejętności absolwenta kończącego studia.

Badania, których wyniki są prezentowane w tym raporcie, przeprowadzone zostały dzięki przychylności i pomocy Władz uczelni a także poszczególnych Wydziałów oraz Dydaktyków prowadzących zajęcia ze studentami. Wszystkim tym osobom należą się szczególne podziękowania, ponieważ bez ich pomocy i życzliwości realizacja badań byłaby niemożliwa.

Celem badań przeprowadzonych przez pracowników Katedry Stosowanych Nauk Społecznych Wydziału Organizacji i Zarządzania oraz Biura Karier Studenckich było zdiagnozowanie, jak w nakreślonej wyżej sytuacji prezentuje się Politechnika Śląska. Absolwentów i studentów ostatniego roku zapytano m.in. o motyw, którymi kierowali się podejmując studia, ocenę spełnienia oczekiwań, co do jakości kształcenia, ocenę swojego przygotowania do dalszej kariery zawodowej, szans na znalezienie atrakcyjnej pracy i plany na przyszłość. Planowana jest kontynuacja przeprowadzonych badań w kolejnych latach, co da możliwość porównywania ich wyników i wyciągania wniosków dotyczących dynamiki badanych zjawisk.

Strategia lizbońska zdecydowanie przesądza, że losy absolwentów muszą być permanentnie monitorowane zarówno w odniesieniu do rynku pracy jak również ewentualnych nowych ofert edukacyjnych.

## **Charakterystyka badań i badanej zbiorowości**

Aby zrealizować założone cele badawcze posłużono się techniką ankiety. Ankieta socjologiczna jest zestandaryzowaną techniką otrzymywania danych badawczych opartą na

pośrednim komunikowaniu się pomiędzy badaczem a respondentem. Osoby uczestniczące w badaniu samodzielnie, w formie pisemnej udzielają odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, który jest narzędziem badawczym. Ten wysoki stopień samoczynności sprawia, że ankieta jest techniką umożliwiającą stosunkowo szybkie uzyskiwanie danych od dużej przestrzennie rozproszonej zbiorowości. Była to cecha, która w głównej mierze zdecydowała o wyborze właśnie tej techniki badawczej.

Kwestionariusz ankiety stworzony w celu zbadania postaw i opinii studentów Politechniki Śląskiej (załącznik nr 1), którym posługiwali się przeprowadzający badanie w terenie studenci II roku socjologii Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej – praktykanci w Biurze Karier Studenckich, został opracowany tak aby respondenci mogli go wypełniać bez pomocy drugiej osoby, zawierał więc szczegółowe informacje i instrukcje. Ankieta składała się z dwóch grup pytań, z których pierwsza odnosiła się do celów, dla jakich została sporządzona (51 pytań), a druga do cech społeczno-demograficznych respondentów (7 pytań) – pytania metryczkowe. Pytania w zdecydowanej większości były zamknięte, co przekłada się na wysoki stopień standaryzacji narzędzia badawczego.

Populację generalną w badaniach stanowili studenci ostatniego roku studiów Politechniki Śląskiej – absolwenci uzyskujących tytuł magistra/inżyniera w roku akademickim 2007/2008. W badaniu wzięło udział 817 osób. Respondentów do badań dobierano w ten sposób aby uwzględnić ich zróżnicowanie, ze względu na dwa kryteria, które uznano za szczególnie istotne: wydział, na którym kończono studia i tryb studiowania (rodzaj studiów). W badaniach wzięli więc udział studenci wszystkich 12 wydziałów Politechniki Śląskiej, kończący studia stacjonarne inżynierskie (licencjackie), stacjonarne magisterskie 5-letnie, stacjonarne magisterskie uzupełniające, niestacjonarne licencjackie (inżynierskie) i niestacjonarne magisterskie uzupełniające. Uznano, że te właśnie kryteria mogą rzutować na postawy i plany absolwentów. Kategoryzacja ta została uwzględniona również w analizie uzyskanych wyników. Rodzaj reprezentatywności uzyskanej w ten sposób próby można określić jako reprezentatywność typologiczną.

Ankiety dystrybuowane były bezpośrednio oraz za pośrednictwem strony internetowej. Do udziału w badaniu zapraszano studentów na zajęciach dydaktycznych (ankieta audytoryjna), uczestników tegorocznych Inżynierskich Targów Pracy, osoby odwiedzające Biuro Karier Studenckich.

Respondenci zostali, w formie pisemnej, poproszeni o wypełnienie ankiety w sposób zgodny z ich opiniami i poglądami. We wstępie umieszczona była informacja o całkowitej poufności, co miało zachęcić badanych do udzielania szczyrych i prawdziwych odpowiedzi.

W badaniu udział wzięło 495 kobiet i 316 mężczyzn. Zdecydowana większość badanych była na stałe zameldowana w miastach liczącym do 200 tys. mieszkańców. W większych miastach na stałe mieszkała prawie jedna czwarta respondentów a 12,7% jako miejsce zameldowania wskazało wieś.

	Wartość procentowa
Brak odpowiedzi	3,5%
Miasto pow. 200 tyś mieszkańców	24,4%
Miasto do 200 tyś mieszkańców	33,4%
Miasto do 100 tyś mieszkańców	17,6%
Miasto do 20 tyś mieszkańców	8,3%
wieś	12,7%
Ogółem	100,0%

**Tabela 1: miejsce stałego zamieszkania respondenta.**

Większość respondentów (66,1%) w czasie studiów mieszkało w miejscu swojego stałego zameldowania. W akademikach w tym czasie mieszkało 18,5%, w wynajętej stancji 8,1% a u rodziny 3,8%.

Ciekawy wynik pokazuje rozkład odpowiedzi na pytanie o stopień wykształcenia rodziców respondenta. Poniższa tabela pokazuje, że tylko niewielka część badanych wywodzi się z rodzin, w których rodzice legitymują się wyższym wykształceniem.

	wykształcenie ojca	wykształcenie matki
Brak odpowiedzi	1,9%	4,5%
Podstawowe	4,0%	2,3%

Zasadnicze zawodowe	31,6%	22,3%
Średnie lub pomaturalne	41,6%	46,4%
wyższe	20,9%	24,5%
ogółem	100,0%	100,0%

**Tabela 2: Stopień wykształcenia rodziców respondenta.**

Potwierdza to, że dziedziczenie wykształcenia nie jest już zjawiskiem tak powszechnym jak dawniej, a dzisiejsi absolwenci Politechniki Śląskiej przywiązują dużą wagę do uzyskania solidnego wykształcenia, pomimo tego, że większość z nich nie miała takiego wzorca w domu rodzinnym. Zjawisko to jest oczywiście rezultatem zmiany struktury wykształcenia w społeczeństwie polskim, jaka dokonała się w ciągu ostatnich kilkunastu lat w wyniku zmian zachodzących w Polsce.

Brak wzorca nie oznacza braku wsparcia – prawie wszyscy pytani studenci deklarują, że rodzice nauczyli ich wiary we własne siły i umiejętności, a osiągnięcie tego, co jest dla nich ważne zależy wyłącznie od ich własnych wysiłków.

## Poziom zadowolenia ze studiów

Badanie zostało przeprowadzone w trakcie trwania roku akademickiego, będącego ostatnim rokiem studiów badanej populacji. Założono, że w tym okresie student ma już wyrobioną opinię na temat korzyści lub ich braku, wynikających z uzyskania tytułu absolwenta danego kierunku. Ostatni rok studiów sprzyja refleksji na temat słuszności dokonanego po egzaminie maturalnym wyboru. W pierwszych pytaniach ankiety poproszono respondentów aby odwołali się do swojej pamięci i wskazali trzy najistotniejsze motywy, które zadecydowały o podjęciu przez nich studiów i wyborze ich kierunku. Respondenci wskazywali takie oto motywy podjęcia studiów:

	Wartość procentowa
Zainteresowanie przedmiotem studiów, chęć pogłębienia wiedzy z interesującego mnie zakresu	43,7%
Chęć zdobycia wyższego wykształcenia	80,4%
Spełnienie oczekiwań rodziców	6,7%
Możliwość osiągnięcia w przyszłości wysokiego standardu materialnego	22,3%
Chęć rozwoju intelektualnego	34,9%
Uzyskanie dobrego miejsca pracy po ukończeniu studiów	33,0%
Wymóg obecnego pracodawcy	0,9%
Możliwość w pracy dzięki ukończeniu studiów	7,0%
Oczekiwania ze strony żony, męża, partnera	0,7%
Uniknięcie odbycia służby wojskowej	4,5%
Chęć wykonywania pracy o twórczym charakterze	9,5%
Chęć osiągnięcia awansu społecznego	7,7%
Presja otoczenia	3,4%
Większe zagrożenie bezrobociem w przypadku nie posiadania wyższego wykształcenia	9,3%
Chęć podniesienia swojego prestiżu	12,2%

**Tabela 3: Motywy podjęcia studiów wyższych przez respondenta.**

Jak widać motywem zdecydowanie najczęściej podawanym (ponad 80%) była chęć zdobycia wyższego wykształcenia. Świadczy to z pewnością o świadomości znaczenia posiadania formalnego wykształcenia w dzisiejszej rzeczywistości. Zarysowały się tu jednak pewne różnice. Chęć zdobycia wyższego wykształcenia wskazali wszyscy badani studenci takich kierunków jak: budownictwo, inżynieria środowiska, elektronika i telekomunikacja, zarządzanie i inżynieria produkcji i administracja. Na przeciwnym biegunie znaleźli się respondenci kończący studia na kierunku architektura i urbanistyka (żadnego wskazania). Stosunkowo rzadko motyw ten pojawiał się także w odpowiedziach studentów chemii (59%), elektroniki (54%), elektroniki i telekomunikacji (50%) i fizyki technicznej (18,2%). Zgodnie z przewidywaniami pewne różnice w wyborze powyższego motywu wystąpiły również ze względu na rodzaj kończonych studiów. Został on wskazany przez wszystkich studentów studiów niestacjonarnych, zarówno licencjackich (inżynierskich ) jak i magisterskich. Chęć zdobycia wyższego wykształcenia najrzadziej pojawiała się w odpowiedziach studentów studiów stacjonarnych magisterskich uzupełniających (67,5%).

Inne motywy podjęcia studiów nie były wskazywane już tak zgodnie przez respondentów. Znaczący procent wskazań otrzymały: zainteresowanie przedmiotem studiów (43,7%), możliwość rozwoju intelektualnego (34,9%) i przekonanie o konieczności ukończenia studiów jako warunku zdobycia interesującej i przynoszącej satysfakcję pracy (33%). Pewne zdziwienie może budzić fakt, że ten ostatni motyw wymieniła jedynie 1/3 badanych. Takie wyniki można próbować interpretować odwołując się do istnienia w świadomości społecznej poglądu, że dzisiejszy rynek pracy wymaga od pracobiorcy dobrego przygotowania merytorycznego do wykonywania zadań związanych z karierą zawodową, potwierdzonego jednak przede wszystkim dyplomem ukończenia studiów.

Nieco inaczej przedstawia się kwestia wyboru kierunku studiowania. W tym przypadku myśl o przyszłej karierze zawodowej została zastąpiona przywiązaniem do zainteresowań danym przedmiotem studiów. Oznacza to, że w Politechnice Śląskiej studiują jednak w większości osoby rzeczywiście zainteresowane wykładanymi na zajęciach przedmiotami, a nie jedynie uzyskaniem dyplomu renomowanej uczelni wyższej.

	Wartość procentowa
Osobiste zainteresowania przedmiotem studiów	62,3%
Możliwość osiągnięcia w przyszłości wysokiego statusu materialnego	16,0%
Gwarancja stałej i pewnej pracy	20,0%
Kontynuacja tradycji rodzinnej	1,3%
Chęć zdobycia wyższego wykształcenia bez względu na kierunek studiów	18,6%
Mniejszy wysiłek i nakład pracy w porównaniu z innymi kierunkami	9,7%
Stosunkowo łatwe kryterium przyjęcia na studia	13,7%
Niepowodzenie w staraniach przyjęcia na inny kierunek	15,2%
Trudności z ukończeniem studiów na innym kierunku	1,7%
Znajomi studiujący bądź wybierający się na ten sam kierunek	8,6%

Tabela 4: Motywy wyboru danego kierunku przez respondenta.

Motyw osobistego zainteresowania kierunkiem studiów najczęściej pojawia się wśród osób na studiach stacjonarnych magisterskich uzupełniających (75%) natomiast najrzadziej wśród studentów studiów niestacjonarnych licencjackich (47,4%).<sup>1</sup>

Chociaż zdecydowanie najczęściej wskazywano w tym pytaniu na osobiste zainteresowania przedmiotem studiów, kolejny najczęściej wymieniane motywy wyboru kierunku studiów (przekonanie o gwarancji znalezienia stałej i pewnej pracy po ich ukończeniu i chęć zdobycia wyższego wykształcenia bez względu na kierunek studiów) może świadczy o pragmatycznym myśleniu o swojej przyszłości. Dość często wskazywane są jednak także motywy bardziej doraźne, takie jak: możliwość stosunkowo łatwego dostania się na wybrany kierunek, przekonanie że studia na wybranym kierunku wymagają mniejszego

<sup>1</sup> Różnica pomiędzy tymi dwoma kategoriami studentów jeszcze wyraźniej jest widoczna w przypadku motywu „Chęć zdobycia wyższego wykształcenia bez względu na kierunek studiów”, na który wskazało 73,7% studentów studiów niestacjonarnych uzupełniających licencjackich i tylko 5% osób studiujących na studiach stacjonarnych magisterskich uzupełniających.

wysiłku i nakładu pracy niż na innych kierunkach, niepowodzenie w staraniach o przyjęcie na inny kierunek studiów.

Aby dowiedzieć się jak z obecnej perspektywy oceniają trafność swojej decyzji sprzed kilku lat, zapytano kończących wkrótce studia respondentów czy postąpili by tak samo gdyby mieli jeszcze raz decydować o wyborze uczelni i kierunku studiów. Okazało się, że na studia na Politechnice Śląskiej ponownie zdecydowało by się 62,7% respondentów a 15,5% wolałoby studiować na innej uczelni. 21,7% nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. Ponownie ten sam kierunek studiów jednoznacznie wybrało by tylko 52,8% respondentów, a 23,9% zdecydowałoby się na inny kierunek.

Badani określili również na ile studia spełniły ich oczekiwania w trzech odrębnych wymiarach: możliwości zdobycia wiedzy teoretycznej, zdobycia praktycznych umiejętności zawodowych oraz możliwości wszechstronnego rozwoju intelektualnego i osobowościowego.

	Zdobycie wiedzy teoretycznej	Wszechstronny rozwój intelektualny i osobowościowy	Zdobycie praktycznych umiejętności zawodowych
Wyższy od oczekiwanego	21,8%	10,6%	2,1%
Zgodny z oczekiwaniami	44,3%	45,7%	29,3%
Niższy od oczekiwanego	18,1%	29,1%	55,1%
Trudno powiedzieć	15,8%	14,1%	13,6%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0

**Tabela 5: Stopień spełnienia przez studia oczekiwań respondentów.**

Jak widać na wyżej przedstawionej tabeli, oczekiwania respondentów odnośnie zdobycia wiedzy teoretycznej jak również możliwości rozwoju intelektualnego i osobowościowego zostały spełnione przez studia odbyte na Politechnice Śląskiej wobec większości respondentów, nierzadko nawet przerastając te oczekiwania. Nie można niestety tego samego powiedzieć o oczekiwaniach wobec zdobycia praktycznych umiejętności

zawodowych. Ponad połowa respondentów stwierdziła, iż w tym wymiarze ich oczekiwania nie zostały spełnione, a zadowolonych jest niewiele ponad 30%<sup>2</sup>.

Pytani o poziom wymagań stawiany studentom na ich kierunku 59,6 % oceniło go jako odpowiedni. 15,5% badanych uznało poziom wymagań za zbyt wysoki, zgadzając się ze stwierdzeniem, że „wymaga się przyswojenia dużej ilości wiedzy i zdobycia umiejętności, które raczej nie będą przydatne w przyszłej pracy zawodowej”. Z kolei 19,7% respondentów oceniło poziom wymagań jako zbyt niski, stwierdzając, że „zbyt łatwo można skończyć studia, w efekcie czego o zdobyciu atrakcyjnej posady często decydują nie posiadana wiedza i umiejętności, ale inne czynniki”. Poziom wymagań stawianych studentom jako zbyt wysoki najczęściej oceniali studenci niestacjonarnych studiów licencjackich (52,6%) a najrzadziej osoby studiujące na stacjonarnych studiach licencjackich (11,1%). Poziom wymagań jako zbyt niski ocenili wyłącznie respondenci studiujący na studiach stacjonarnych (licencjackich – 27,4% i magisterskich 5-letnich – 17,7%).

Ponad 80% studentów uważa, że na studiach stacjonarnych stawiane są wyższe wymagania niż na studiach niestacjonarnych, z czego 58,3% sądzi, że wymagania te są znacznie wyższe. 8,3% jest zdania, że wymagania na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych są takie same, a tylko 3,7% myśli iż studentom studiów niestacjonarnych stawia się wyższe wymagania. Jak można było się spodziewać, respondenci studiujący na studiach niestacjonarnych znacznie rzadziej niż pozostali wyrażali przekonanie, że poziom wymagań jest taki sam bez względu na tryb studiów a nawet opinię o wyższych wymaganiach stawianych studentom studiów niestacjonarnych.

---

<sup>2</sup> Kwestia praktycznego przygotowania do pracy zawodowej zostanie rozwinięta w dalszej części raportu.

## Wymogi współczesnego rynku pracy.

Podstawowym celem studiów jest przygotowanie do pracy zawodowej. Respondentów biorących udział w badaniach poproszono aby ocenili jak w przededniu ukończenia studiów oceniają swoje przygotowanie do wymogów obecnego rynku pracy w Polsce i w innych krajach Unii Europejskiej.

	Polska	UE
Wysoki	10,4%	9,3%
Średni	64,9%	43,2%
Niski	12,2%	26,3%
Brak przygotowania	1,8%	3,8%
Trudno ocenić	10,2%	16,9%
Ogółem	100,0%	100,0%

**Tabela 6: Opinia respondentów na temat stopnia przygotowania do pracy zawodowej wobec rynku pracy w Polsce i w innych krajach Unii Europejskiej.**

Badani są przekonani, że są lepiej przygotowani do pełnienia obowiązków zawodowych w Polsce, niż na terenie UE. Odsetek osób wysoko oceniających swoje przygotowanie do wymogów rynku w Polsce i Unii jest zbliżony (choć stosunkowo niewielki). Różnica jest wyraźniej widoczna w kiedy przyjrzymy się procentowi respondentów oceniających swoje przygotowanie na poziomie średnim i niskim.

Przebadani studenci Politechniki Śląskiej dość wysoko oceniają swoje szanse na rynku pracy w porównaniu z absolwentami tych samych kierunków z innych uczelni. 25,6% respondentów uważa, że ma większe a szanse, a 44,3% ocenia je jako takie same. Tylko 8,9% sądzi, że w porównaniu z osobami kończącymi studia na innych uczelniach ich szanse są niższe (20,7% nie ma na ten temat sprecyzowanej opinii). Najwięcej przekonanych o swoich większych szansach było studentów Elektroniki (100%), Zarządzania i inżynierii produkcji Wydziału Górnictwa i Geologii (100%), tego samego kierunku na Wydziale Metalurgii (60%) i studenci Energetyki (83,3%).

Analiza odpowiedzi na poprzednie pytanie wskazuje, że większość osób kończących studia wysoko ocenia przygotowanie jakie zdobyło dzięki nauce na Politechnice Śląskiej. Zdają sobie one jednak sprawę także z tego, że ograniczenie się wyłącznie do przyswajania wiedzy przekazywanej w trakcie studiów może okazać się niewystarczające. Z poglądem, że: *„Aby być dobrze przygotowanym do wymogów rynku pracy wystarczy skupić się na ukończeniu studiów i na wykorzystaniu wszystkich wiążących się z tym możliwości zdobycia wiedzy i umiejętności”*, zgodziło się jedynie 3,3% badanych. Znacznie więcej, bo 34% zgodziło się ze stwierdzeniem: *„Wiedza i umiejętności zdobyte na studiach są najważniejszym elementem przygotowania do wymogów rynku pracy, jednak aby zwiększyć swoje szanse warto podjąć dodatkowy wysiłek we własnym zakresie (samokształcenie, praktyki, staże, kursy itd.)”* Z kolei 6,6% uważa, że: *„Znaczenie wiedzy i umiejętności zdobytych w ramach studiów i dzięki podejmowaniu dodatkowych działań jest takie samo”*. Ponad połowa badanych skłonna jest uznać, że ważniejsze jest to czego można nauczyć się poza studiami. 18,7% wskazało na stwierdzenie: *„Wiedza, umiejętności i doświadczenia zdobyte dzięki własnej aktywności mogą okazać się istotniejsze od tych, które zostają przyswojone w ramach programu studiów”*. Nieco zaskakujący może być fakt, że największy odsetek respondentów (34,9%) identyfikuje się z dość skrajnym poglądem: *„Dyplom ukończenia studiów jest tylko formalnym warunkiem wstępnym, a tak naprawdę na rynku pracy liczą się przede wszystkim umiejętności, wiedza i doświadczenie znacznie wykraczające poza to czego można nauczyć się na studiach”*. Zdecydowanie najczęściej ostatni pogląd wskazywały osoby kończące studia niestacjonarne licencjackie (68,4%).

Powszechne przekonanie o konieczności podejmowania dodatkowych wysiłków trakcie studiów nie do końca znajduje odzwierciedlenie w ocenie respondentów tego w jakiej mierze swoje własne przygotowanie do pracy i kariery zawodowej zawdzięczają studiom a w jakiej własnej aktywności.

Wyłącznie studiom	4,5%
Przed wszystkim studiom	28,6%
W tej samej mierze studiom co dodatkowej aktywności	43,1%
Głównie dodatkowej aktywności	16,0%
Wyłącznie dodatkowej aktywności	1,2%
Trudno powiedzieć	6,5%
Ogółem	100,0%

**Tabela 7: Rozkład odpowiedzi na pytanie: „W jakiej mierze swoje przygotowanie do pracy i kariery zawodowej zawdzięczasz studiom, które kończysz, a w jakiej własnej, dodatkowej aktywności?”**

Uwagę zwraca tutaj fakt, że chociaż ponad połowa respondentów wyraziła przekonanie o większym znaczeniu dodatkowej aktywności niż wiedzy zdobytej na studiach, to oceniając własne przygotowanie do wymogów kariery zawodowej, tylko nieco ponad 17% stwierdziło, że jest ono wynikiem głównie lub wyłącznie własnych, dodatkowych działań.

Aby ustalić na czym polegają dodatkowe działania mające zapewnić lepsze przygotowanie do kariery zawodowej, zapytano respondentów m.in. o to jakie uzupełniające formy kształcenia podejmowali w trakcie studiów. Najczęstszą formą dodatkowego kształcenia okazały się być kursy językowe (35,5%), udział w warsztatach szkoleniowych (24,2%), udział w stażach (14,6%), konferencjach naukowych (14,4%) i działalność w kołach naukowych (11,6%). Aż 23,4% badanych przyznało, że nie podejmowało w czasie studiów żadnych dodatkowych działań mających na celu podniesienie kwalifikacji.

Jedną z możliwości poszerzania swoich kompetencji z myślą o przyszłej pracy zawodowej jest korzystanie z różnorodnych form działalności, prowadzonych przez Biuro Karier Studenckich Politechniki Śląskiej. Respondentów zapytano w ankiecie, które z tych działań Biura są im znane, a z których zdarzyło im się osobiście korzystać.

	znajomość	korzystanie
Targi Pracy	61,2%	27,5%
Warsztaty Przedsiębiorczości	43,7%	17,1%
Kursy Językowe	43,1%	8,7%

Konkursy	42,1%	6,1%
Konsultacja doradcy zawodowego	39,3%	5,5%
Praktyki	68,2%	8,9%
Staże	68,2%	2,4%
Nigdy nie słyszałam/em o Biurze Karier	10,4%	

Tabela 8: Efekty działalności Biura Karier Studenckich Politechniki Śląskiej.

Zaskakujące jest to, że tylko niespełna połowa badanych, która ma informację o organizowanych w Politechnice Śląskiej Targach Pracy odwiedza stanowiska prezentujących się przedsiębiorstw. Sprawa ma się jeszcze gorzej w przypadku praktyk i staży, gdzie niewielka część osób zdająca sobie sprawę z możliwości ich realizacji, faktycznie je odbywa. Podobnie większość badanych deklaruje, że ostatni rok studiów to jeszcze za wcześnie na poszukiwanie zatrudnienia i kontakt z pracodawcami.

Jednym ze sposobów uzupełnienia wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie studiów może być zdobywanie praktycznego doświadczenia czasie podejmowanych dorywczo prac zarobkowych. Jednak tylko dla 12,5% respondentów, spośród tych którzy w trakcie studiów pracowali dorywczo, głównym celem podejmowania tych prac była chęć „*zdobycia doświadczenia i praktyki zawodowej, które mogą zwiększyć moje szanse na zdobycie pracy i przyszłą karierę*”<sup>3</sup>.

Pośród badanych osób 15,4% w trakcie studiowania kierunku, który niebawem mieli ukończyć rozpoczęło naukę na innym kierunku (2,9% wcześniej ukończyło już inne studia). Jako główny motyw podjęcia dodatkowych studiów 69% tej grupy wskazało na *chęć zwiększenia swoich szans i możliwości na rynku pracy*.

Zdecydowana większość badanych zamierza swoje kształcenie kontynuować w jakiejś formie także po zakończeniu studiów. Konieczności takiej nie dostrzega jedynie 11,5% respondentów. Najczęściej w planach uwzględnione zostały uzupełniające studia magisterskie, kursy językowe i studia podyplomowe.

Uzupełniające studia magisterskie	31,9%
-----------------------------------	-------

<sup>3</sup> Dla 73% głównym celem podejmowania prac dorywczych było *zdobycie pieniędzy na zaspokojenie różnych potrzeb materialnych*, a tylko dla 9,4% *zarobienie pieniędzy na opłacenie studiów*.

Studia podyplomowe	26,3%
Studia doktoranckie	12,5%
Kolejny kierunek studiów	9,3%
Specjalistyczne kursy zawodowe	15,4%
Studium pedagogiczne	8,0%
Kursy językowe	30,5%
Nie widzę konieczności kontynuowania kształcenia	11,5%
Chciałbym kontynuować kształcenie, ale z pewnych względów jest to obecnie niemożliwe	4,3%

**Tabela 9: Planowane przez respondenta uzupełniające formy kształcenia po ukończeniu bieżących studiów.**

Ponad 62% badanych deklaruje, że myśląc o perspektywie podjęcia pracy zawodowej odczuwa duże obawy związane z poziomem wymagań pracodawców i rywalizacją z rówieśnikami o atrakcyjne posady. Wśród osób które w momencie przeprowadzania badań nie pracowały nawet dorywczo odsetek ten wzrasta do 73,2%.

Ponad jedna trzecia badanych (37,7%) sądzi, że pracodawcy chętniej zatrudniają absolwentów studiów stacjonarnych niż absolwentów studiów niestacjonarnych. Tylko 5,4% uważa, że jest odwrotnie a 27,4% jest przekonanych, że pracodawcy raczej nie zwracają uwagi na to w jakim trybie potencjalny pracownik ukończył studia. Wg 5,5% respondentów dla pracodawców fakt ten nie ma żadnego znaczenia. O braku preferencji w tym względzie znacznie silniej przekonani są osoby kończące studia niestacjonarne (licencjackie – 66,8%, magisterskie – 88,9%).

Zdaniem większości respondentów pracodawcy nie zwracają zbyt dużej uwagi na to jakie oceny na studiach uzyskiwały osoby ubiegające się o pracę. Tylko 2,8% myśli, że pracodawcy przywiązują do tego duże znaczenie. 44,4% ankietowanych uważa, że oceny czasami są brane pod uwagę w momencie ubiegania się o pracę. 26,3% jest zdania, że rzadko jest to brane pod uwagę a zdaniem 9,9% pracodawcy zupełnie się tym nie interesują.

Uczestniczących w badaniach studentów poproszono w ankiecie, żeby ocenili w jakim stopniu posiadają różne umiejętności i kompetencje wymagane przez organizacje oparte na wiedzy i w związku z tym coraz powszechniej pożądane przez współczesnych pracodawców.

Największy odsetek respondentów ocenia, że przedstawione umiejętności i kompetencje społeczne posiada w średnim stopniu.

Pokazuje to poniższa tabela:

	<b>Wiedza techniczna</b>	<b>Umiejętność komunikacji interpersonalnej</b>	<b>Umiejętność adaptowania się</b>
Wysoki	17,1%	39,5%	43,8%
Średni	54,6%	53,0%	46,3%
Niski	22,0%	5,1%	8,0%
Nie posiadam	4,5%	0,4%	0,5%
	<b>Znajomość języków obcych</b>	<b>Biegłość w pracy z komputerem</b>	<b>Umiejętność podejmowania decyzji</b>
Wysoki	22,6%	48,8%	37,0%
Średni	49,2%	43,9%	52,9%
Niski	25,1%	6,0%	8,6%
Nie posiadam	0,1%	0,6%	0%
	<b>Umiejętności przywódcze</b>	<b>Kreatywność</b>	<b>Umiejętność korzystania z intuicji</b>
Wysoki	33,8%	40,3%	39,9%
Średni	46,5%	50,6%	52,0%
Niski	17,7%	7,3%	6,4%
Nie posiadam	1,0%	0%	1,8%
	<b>Gospodarowanie czasem</b>	<b>Kierowanie emocjami</b>	<b>Zarządzanie stresem</b>
Wysoki	36,1%	29,9%	25,0%
Średni	44,8%	48,8%	46,0%
Niski	16,2%	19,0%	25,0%
Nie posiadam	1,8%	1,1%	2,5%
	<b>Umiejętność współpracy w grupie</b>	<b>Asertywność</b>	<b>Empatia</b>
Wysoki	51,0%	28,6%	29,0%
Średni	40,1%	55,3%	49,3%
Niski	6,1%	11,0%	16,9%
Nie posiadam	2,0%	3,8%	3,1%
	<b>Umiejętności analityczne</b>	<b>Myślenie systemowe</b>	<b>Umiejętność szybkiego uczenia się</b>
Wysoki	40,1%	31,1%	37,9%
Średni	47,1%	48,3%	47,9%
Niski	7,6%	8,0%	8,4%

Nie posiadam	3,0%	11,2%	4,2%
--------------	------	-------	------

Tabela 10: Ocena posiadanych przez siebie kompetencji i umiejętności

Tylko w przypadku *umiejętności pracy w grupie* i *biegłości pracy z komputerem* przeważa przekonanie o wysokim stopniu posiadania tychże kompetencji. Prawdopodobnie własna znajomość tych umiejętności i jej dobra ocena wynika z bogatych doświadczeń studenckich w tym zakresie, nabytych podczas wspólnie realizowanych projektów, ćwiczeń i prac naukowych.

Zdecydowana większość badanych (74,7%) jest przekonana, że w pracy zawodowej duże znaczenie ma znajomość swoich słabych i mocnych stron. Jednocześnie 42,8% respondentów twierdzi, że w wysokim stopniu jest świadoma swoich mocnych stron i ograniczeń a 52,5% ocenia tą znajomość jako średnią. Być może w brakach wiedzy studentów na temat posiadanych przez nich słabych i mocnych stron można doszukiwać się źródła niewykorzystywania szans, jakie przed studentami stawia uczelnia. Można stwierdzić, że nie wszyscy studenci w pełni korzystają z możliwości, jakie oferuje im się ponadprogramowo, na przykład w formie staży, udziału w warsztatach i kursach doszkalających, czy Targach Pracy.

Większość badanych (68,8%) sądzi, że w sukcesie zawodowym dużą rolę odgrywają posiadane cechy osobowościowe. Prawie wszyscy (91,4%) deklarują również, iż odczuwają potrzebę rozwijania swojej osobowości. Jeszcze powszechniejsze jest wśród respondentów przekonanie o znaczeniu poczucia własnej wartości. 76,1% badanych przypisuje temu czynnikowi duże, a 19,7% średnie znaczenie.

Badani w zdecydowanej większości mają dość wysokie poczucie własnej wartości, o czym świadczą mogą odpowiedzi na pytanie, w którym mieli określić w jakim stopniu zgadzają się z przedstawionymi w ankiecie stwierdzeniami. Ze zdaniem: *Na ogół mam korzystne wyobrażenie o sobie i swoich możliwościach* zgodziło się 71,1% badanych. Jeszcze wyższy odsetek respondentów identyfikuje się z innymi stwierdzeniami: *Sądzę, że jestem przynajmniej tyle samo warta/wart co inni* (82,8%), *Osiągnięcie tego, co jest dla mnie ważne zależy wyłącznie od moich wysiłków* (82,8%), *Większość rzeczy na których mi zależy mogę zrobić tak samo dobrze jak inni* (85,7%), *Jeżeli już coś raz postanowię, to bardzo staram się*

tego nie zmieniać (81,6%). Nieco mniejszy odsetek badanych (67,9%) zgodziło się ze stwierdzeniem: *Na ogół jestem przekonana/y, że jeżeli coś zaplanuję, to będę zdolna/y to wykonać*. Na podstawie przedstawionej analizy śmiało można powiedzieć, że tegorocznych absolwentów Politechniki Śląskiej charakteryzuje relatywnie wysoki poziom samooceny i korzystne wyobrażenie o sobie i swoich możliwościach.

### Plany zawodowe po zakończeniu studiów.

Respondenci zapytani o najbardziej odpowiadającym im model kariery zawodowej w podobnym stopniu skłaniają się do prowadzenia własnej działalności gospodarczej i do pracy w dużym przedsiębiorstwie, najchętniej o charakterze międzynarodowym.

	%
Brak odpowiedzi	7,1
Prowadzenie własnej firmy bądź praca w wolnym zawodzie na własny rachunek	29,6
Praca w prywatnej firmie własnych rodziców, krewnych lub znajomych	6,4
Zatrudnienie w małej lub średniej firmie prywatnej	9,5
Praca w dużym koncernie międzynarodowym lub prestiżowej firmie krajowej	27,1
Praca na etacie w zakładzie lub instytucji państwowej	16,6
Praca zagranicą	2,7
Inna forma kariery zawodowej	1,0
Ogółem	100,0

**Tabela 11: Jaki model kariery zawodowej wybrałabyś/wybrałbyś jako najbardziej Ci odpowiadający, gdyby to wyłącznie od Ciebie zależało?.**

Praca w międzynarodowym koncernie z punktu widzenia studenta ostatniego roku wydaje się być atrakcyjna głównie ze względu na dostęp do nowoczesnych technologii, urządzeń, a także kontakt z językiem obcym i możliwość jego doskonalenia w bezpośrednim zetknięciu się z dokumentacją zagraniczną i tzw. „żywym językiem”. W społecznej świadomości panuje również przekonanie, że pracownicy dużych przedsiębiorstw są znacznie

lepiej wynagradzani niż w firmach o mniejszym zasięgu działania, oferują jasną ścieżkę kariery i duże możliwości awansu. Coraz częściej kusi również bogate zaplecze socjalne, opieka medyczna, wsparcie dla rodzin zatrudnionych pracowników.

Dowodem na rosnące przekonanie studentów o licznych korzyściach wynikających z prowadzenia własnej firmy może być coraz większa popularność organizowanego w Politechnice Śląskiej konkursu „Mój Pomysł na Biznes”. Zwiększająca się w każdym roku liczba uczestników tego konkursu, a tym samym coraz większa liczba generowanych w uczelni idei biznesowych, świadczy bezsprzecznie o dużym zainteresowaniu zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości.

Niewielka tylko część badanych studentów prowadzi obecnie lub prowadziła w przeszłości własną działalność gospodarczą (w sumie 5,8%). Co może wydawać się nieco zaskakujące stosunkowo najwyższy odsetek takich osób to studenci stacjonarnych 5-letnich studiów magisterskich (8,3%). Jeśli wziąć pod uwagę kierunek studiów okazuje się, że na niektórych kierunkach prowadzenie działalności przez studentów jest czymś dość powszechnym, podczas gdy na innych nie zdarza się prawie wcale. Najwyższy odsetek respondentów mających już doświadczenia z prowadzeniem działalności gospodarczej odnotowano wśród studentów architektury i urbanistyki (100%), automatyki i robotyki (43,3%), informatyki (57,1%) i energetyki (66,7%). Niewielki odsetek respondentów (1,3%) ma za sobą zakończone niepowodzeniem próby prowadzenia działalności gospodarczej.

Możliwość prowadzenia własnej firmy po zakończeniu studiów uwzględnia w swoich planach prawie połowa badanych. Chęć założenia firmy zadeklarował 12,7% respondentów a 35,9% przyznało, że bierze taką ewentualność pod uwagę, jeżeli nie uda im się znaleźć innej pracy. Duża część osób kończących studia (29,7%) przyznała, że nie zastanawiała się jeszcze nad ewentualnością prowadzenia działalności gospodarczej. Konkretnie plany założenia po studiach własnej firmy najczęściej mają studenci zarządzania i inżynierii produkcji Wydziału Górnictwa (83,3%), elektroniki i telekomunikacji (39,1%), mechaniki i budowy maszyn Wydziału Inżynierii Środowisk i Energetyki (58,3%) i transportu (27,6%). Większą skłonność do założenia swojej firmy przejawiają studenci studiów stacjonarnych.

Deklaracje respondentów wskazujące, że ich plany na przyszłość przybierają coraz częściej formę konkretnych rozważań nad możliwością założenia własnej firmy potwierdza liczba słuchaczy organizowanych przez Biuro Karier Studenckich warsztatów z cyklu

„Absolwent: Pracownik czy Pracodawca – Budowanie Planu Biznesu”, gdzie zainteresowani mają okazję poznać specyfikę zakładania i prowadzenia własnej działalności oraz wymogi formalne i prawne, jakie towarzyszą takim działaniom.

Duża otwartość znacznej części studentów na możliwość prowadzenia własnych firm koresponduje z ich wizją rozwoju rynku pracy w Polsce.

Prawie jedna trzecia respondentów (30,2%) skłania się ku poglądowi, że w przyszłości *„Coraz mniej osób będzie pracowało na stałych etatach w firmach, koncernach czy instytucjach państwowych, a coraz więcej będzie musiało pracować samodzielnie, wykazując się przedsiębiorczością i własną inicjatywą, traktując posiadaną wiedzę i umiejętności jako towar na sprzedaż”* (ze stwierdzeniem tym zgadzają się jednak prawie wyłącznie osoby kończące studia stacjonarne). Prawie tyle samo badanych (29,9%) jest zdania, że rynek pracy w Polsce raczej nie przejdzie znaczących przeobrażeń. Tylko 5,6% respondentów przypuszcza, że zmiany na polskim rynku pracy pójdą w przeciwnym kierunku: *„Możliwości pracy na własny rachunek i samodzielnego kierowania swoją karierą będą ulegać ograniczeniu, praca zawodowa większości ludzi będzie w wysokim stopniu uzależniona od zatrudnienia w formalnych instytucjach bądź dużych firmach”*. Warto odnotować, że duża część respondentów (29,9%) nie ma wyrobionej opinii na temat kierunku rozwoju rynku pracy.

Przekonanie znacznej części studentów, że w przyszłości możliwości pracy na własny rachunek będą przybierały coraz większe rozmiary, a rozwój ich kariery zawodowej nie będzie musiał być nierozzerwalnie związany z przedsiębiorstwami obcymi czy formalnymi instytucjami może tłumaczyć fenomen popularności warsztatów przedsiębiorczości i wspomnianego wcześniej konkursu „Mój Pomysł na Biznes”.

Badani studenci ostatniego roku nie oceniają zbyt wysoko kończonych przez siebie studiów pod względem przygotowania, jakie zapewniają one swoim absolwentom, do konieczności samodzielnego kierowania swoją karierą zawodową.

Brak odpowiedzi	2,7%
Zapewniają bardzo dobre przygotowanie do prowadzenia samodzielnej działalności zawodowej	3,8%
Zapewniają dość dobre przygotowanie	28,0%

Nie zapewniają zbyt dobrego przygotowania do samodzielnej pracy zawodowej	37,7%
W ogóle nie przygotowują do sytuacji, w której trzeba wykazać się przedsiębiorczością aby odnaleźć się na rynku pracy	14,0%
Trudno ocenić	13,8%
ogółem	100,0%

**Tabela 12: Odpowiedzi na pytanie: *Czy studia na kierunku, który wkrótce ukończysz zapewniają wg Ciebie dobre przygotowanie do konieczności samodzielnego kierowania swoją karierą zawodową (wykazywania się przedsiębiorczością, szukania swojej szansy na odniesienie sukcesu) jeśli takie będą wymogi stawiane przez rynek pracy?***

Jak widać ponad połowa ankietowanych wyraziła opinię, że studia nie zapewniają zbyt dobrego przygotowania do samodzielności na rynku pracy, bądź w ogóle nie przygotowują na taką ewentualność. Zapytani o to „co można by zmienić w programie studiów i sposobie ich organizacji aby absolwenci byli lepiej przygotowani do samodzielnego zaistnienia i aktywności na rynku pracy” uczestniczący w badaniach studenci zdecydowanie najczęściej postulowali zwiększenie wszelkiego rodzaju zajęć praktycznych i liczby praktyk odbywanych poza uczelnią. Często pojawiały się również propozycje wprowadzenia większej możliwości indywidualnego wybierania przedmiotów zgodnie z zainteresowaniami, wprowadzenia do programu studiów zajęć (przedmiotu lub kursu) na temat zakładania i prowadzenia własnej firmy, zajęć z przedsiębiorczości, marketingu, zarządzania, ekonomii i zwiększenia godzin nauki języków obcych. Wśród propozycji respondentów znalazły się także: zmniejszenie w programie ilości wiedzy teoretycznej, zlikwidowanie zbędnych przedmiotów, zwiększenie ilości spotkań z przedsiębiorcami oraz zwiększenie ilości indywidualnych zajęć i samodzielnej pracy.

Pewnym zaskoczeniem mogą być odpowiedzi na pytanie o podjęcie poszukiwania pracy, którą badani zamierzają podjąć po zakończeniu studiów. Okazało się, że 40,8% studentów ostatniego roku, deklarujących świadomość konieczności aktywnego i samodzielnego kształtowania kariery zawodowej, nie rozpoczęło jeszcze w ogóle poszukiwania pracy. Zaskoczenie jest tym większe, że w grupie tej nie przeważają wcale osoby mające konkretne plany założenia własnej firmy. Wśród osób w ogóle nie biorących pod uwagę samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej aż 44,1% nie rozpoczęło

jeszcze żadnych poszukiwań. Niewiele mniej (36,3%) takich osób jest w grupie tych, którzy założenie własnej firmy biorą pod uwagę dopiero wtedy, kiedy nie uda im się znaleźć innej pracy. Poszukiwanie zatrudnienia w momencie przeprowadzania badań rozpoczęło 33,8% respondentów, z czego 8,5% już znalazło pracę. Niewielki odsetek badanych (2,8%) nie podejmował poszukiwań, ponieważ wcześniej mieli już zapewnioną pracę po studiach<sup>4</sup>.

Poszukiwania pracy na ostatnim roku studiów sprowadzają się w większości do surfowania po stronach internetowych, korzystania z portali pracy i prezentacji elektronicznych pracodawców. Przykładem jest częstotliwość odwiedzania strony internetowej Biura Karier Studenckich, która w znacznym stopniu przewyższa częstotliwość odwiedzania biura bezpośrednio przez zainteresowanych. Główną przewagą kontaktów elektronicznych nad bezpośrednimi jest ich większa dostępność, anonimowość oraz mniejszy stopień sformalizowania.

Urząd Pracy	10,3%
Kontakt z Biurem Karier Studenckich politechniki Śląskiej	8,1%
Poprzez inne biura pośrednictwa pracy	10,9%
Udział w Targach Pracy	21,3%
Wykorzystywanie prywatnych kontaktów rodziny i znajomych	20,7%
Odpowiadanie na oferty zamieszczane w prasie	13,8%
Zamieszczenie anonsu „szukam pracy” w prasie	5,0%
Składanie pisemnych ofert bezpośrednio u pracodawców	9,4%
Rozmowy z osobami zajmującymi się rekrutacją pracowników w przedsiębiorstwach	4,5%

<sup>4</sup> 5,9% respondentów nie zamierza na razie podejmować pracy zawodowej, a 16,7% nie odpowiedziało na pytanie.

Telefonowanie do firm z pytaniem o miejsca pracy	3,8%
Wykorzystywanie kontaktów nawiązanych podczas stażu/praktyki/pracy dorywczej	8,2%
Poprzez Internet	33,9%

Tabela 13: Metody poszukiwania pracy.

Badani studenci w swoich deklaracjach dużą wagę przywiązują do zatrudnienia w wyuczonym zawodzie. 13,3% deklaruje: „*Dokładnie wiem jaki rodzaj pracy chcę wykonywać i tylko taką pracę biorę pod uwagę*”. Dalszych 13,8% stwierdza: „*interesuje mnie wyłącznie praca zgodna z moimi kwalifikacjami ale może być to praca o różnym charakterze*”. Prawie połowa respondentów (46,4%) jest już mniej kategoryczna w swojej postawie: „*Wolałabym/wolałbym podjąć pracę zgodnie ze zdobytym wykształceniem, ale biorę pod uwagę także inne możliwości zatrudnienia*”. Tylko 14% badanych stwierdziło: „*Biorę pod uwagę każdą pracę jaką mogę zdobyć, bez względu na to czy jest ona zgodna z moimi kwalifikacjami.*” Niewielki odsetek uczestniczących w badaniu (1,4%) uznał, że ważniejsze od zgodności z kwalifikacjami jest dla nich to aby praca przynosiła im satysfakcję i była dobrze wynagradzana.

Następne pytanie zawarte w ankiecie pokazało, że właśnie wysokość wynagrodzenia jest czynnikiem, który może w znacznym stopniu zredukować przywiązanie do zgodności charakteru poszukiwanego zatrudnienia z ukończonym kierunkiem studiów.

Jak widać w niżej przedstawionej tabeli nr 14, respondenci zapytani na jaką pracę by się zdecydowali wybierając pomiędzy pracą zgodną z wykształceniem i kwalifikacjami a pracą poniżej kwalifikacji ale znacznie lepiej płatną, w większości skłaniają się ku tej drugiej możliwości. 15,9% zdecydowanie a 42,7% raczej wybrałoby lepiej płatne zajęcie. Co więcej,

nawet spośród studentów którzy wcześniej deklarowali, że „dokładnie wiedzą jaką pracę chcą wykonywać i tylko taką pracę biorą pod uwagę” 44,4% raczej wybrałoby lepiej płatne zajęcie, a 2,8% zdecydowanie dokonałoby takiego wyboru.

	Wybór pomiędzy pracą dobrze płatną a zgodną z kwalifikacjami					Ogółem
	brak odpowiedzi	Zdecydowanie nie praca zgodna z kwalifikacjami	Raczej praca zgodna z kwalifikacjami	Raczej praca lepiej płatna	Zdecydowanie praca lepiej płatna	
brak odpowiedzi	10,0%	11,1%	32,2%	31,1%	15,6%	100,0%
Dokładnie wiem jaką pracę chcę wykonywać	,0%	26,9%	25,9%	<b>44,4%</b>	<b>2,8%</b>	100,0%
Wyłącznie praca zgodna z moim wykształceniem, ale o różnym charakterze	,0%	19,6%	48,2%	<b>28,6%</b>	<b>3,6%</b>	100,0%
Wolałabym podjąć pracę zgodną z moim wykształceniem, ale biorę pod uwagę inne możliwości	,0%	2,7%	34,0%	48,4%	14,9%	100,0%

Biorę pod uwagę każdą pracę	,0%	,0%	8,8%	49,6%	41,6%	100,0%
Ważniejsze od zgodności z kwalifikacjami są dla mnie inne czynniki	,0%	,0%	54,5%	,0%	45,5%	100,0%
<b>Ogółem</b>	1,1%	<b>8,8%</b>	<b>31,5%</b>	<b>42,7%</b>	<b>15,9%</b>	100,0%

**Tabela 14: tabela krzyżowa: Znaczenie zgodności studiów z wyborem pracy \* Wybór pomiędzy dobrze płatną pracą a zgodną z kwalifikacjami**

Aby dowiedzieć się jak wyglądają oczekiwania płacowe absolwentów Politechniki Śląskiej, zadano respondentom pytanie jaka jest wysokość minimalnego wynagrodzenia za jakie zgodziliby się podjąć pracę na pełny etat po skończeniu studiów. W pytaniu poproszono o określenie minimalnego satysfakcjonującego wynagrodzenia za pracę w Polsce i ewentualną pracę w innych krajach Unii Europejskiej.

	Praca na terenie kraju	Praca na terenie UE
Brak odpowiedzi	7,1%	13,8%
Mniej niż 1000 zł	5,0%	0,9%
1001 – 1500 zł	28,3%	0,1%
1501 – 2000 zł	30,3%	2,1%
2001 – 2500 zł	14,4%	5,2%
2501 – 3000 zł	7,6%	9,3%
3001 i więcej	7,0%	X
3001 – 3500 zł		2,7%
3501 zł – 4000 zł		11,8%
4001 – 4500 zł		2,8%
4501 – 5000 zł		20,1%
5001 – 5500 zł		6,5%
5501 – 8000 zł		15,4%
8001 zł i więcej		9,3%
<b>Ogółem</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>

**Tabela 15: Oczekiwane przez respondentów minimalne wynagrodzenie za pierwszą pracę.**

Jak można było przewidzieć oczekiwania płacowe za ewentualną pracę zagranicą są znacznie wyższe od tych za pracę w Polsce. Oczekiwania studentów Politechniki Śląskiej, w porównaniu do warunków panujących na polskim inżynierskim rynku pracy nie są wygórowane. Jak donosi portal Wynagrodzenia.pl, który dokonał analizy wynagrodzeń otrzymywanych przez absolwentów uczelni wyższych w pierwszym roku po ukończeniu studiów „na najwyższe przeciętne wynagrodzenie mogą liczyć pracownicy branży IT i telekomunikacji - na starcie od 1,9 do 2,1 tys. zł. Wynagrodzenie w tych branżach jest o ponad 30 proc. wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w całej badanej próbie absolwentów. Na drugim miejscu pod względem zarobków są osoby zatrudnione w branży przemysłu ciężkiego i przemysłu lekkiego - od 1,7 do 1,8 tys. zł. Najgorzej są opłacani absolwenci pracujący w firmach zajmujących się edukacją, kulturą, sztuką, ochroną środowiska oraz w służbie zdrowia, gdzie średnia wynosi ledwo 1 tys. złotych”. W tegorocznym rankingu szkół wyższych, gdzie Politechnika Śląska uplasowała się na 6 miejscu, przeprowadzonym przez tygodnik Newsweek Polska czytamy: „Z danych Banku Danych o Inżynierach wynika, że na absolwentów politechnik w dużych miastach czekają pensje w okolicach 4,5 tys. zł brutto. Znacznie więcej zarabiają kierownicy budów, bo są to zwykle specjaliści z co najmniej kilkuletnim stażem. Mogą liczyć na pensje sięgające nawet 20 tys. zł brutto. Od 2005 r. średnia pensja inżyniera w województwie mazowieckim (liczona wraz z pensją nowo zatrudnionych absolwentów) wzrosła z 4420 zł do 4882 zł w lutym tego roku. absolwentów politechnik w dużych miastach czekają pensje w okolicach 4,5 tys. zł brutto.”

## **Praca zagranicą po uzyskaniu dyplomu.**

Jednym z założeń naszego projektu było również zbadanie, jak duża część studentów Politechniki Śląskiej skłonna jest po uzyskaniu dyplomu wyjechać z Polski zagranicę i tam wykorzystywać nabytą podczas studiów wiedzę.

Ponad 16% badanych studentów ostatniego roku zadeklarowało zamiar wyjazdu z kraju po ukończeniu studiów. 5,9% osób z tej kategorii twierdzi, że na pewno wyjedzie pracować zagranicą a 10,4% wyjedzie pod warunkiem otrzymania pracy zgodnej z ich kwalifikacjami. Prawie połowa respondentów (49,7%) bierze pod uwagę wyjazd z Polski jeśli po ukończeniu studiów nie znajdzie tutaj pracy. Dla 29,9% impulsem do wyjazdu będzie brak możliwości znalezienia w kraju satysfakcjonującej ich pracy, natomiast 19,8% traktuje wyjazd za granicę jako ostateczność w sytuacji kiedy nie udałoby się im znaleźć w Polsce żadnego zatrudnienia. Tylko 21,9% badanych zupełnie nie bierze pod uwagę możliwości wyjazdu z Polski z powodu pracy. Zdecydowanie najmniej skłonni do wyjazdu zagranicę okazali się w naszych badaniach osoby kończące niestacjonarne studia magisterskie uzupełniające. Studenci pozostałych rodzajów studiów różnili się pod tym względem w niewielkim stopniu.

Studentów, którzy zapytani o stosunek do wyjazdu zagranicznego zadeklarowali, że biorą pod uwagę taką możliwość, zapytano również o to, czy ewentualny wyjazd byłby przez nich traktowany jako wyjazd na stałe czy raczej jako sytuacja tymczasowa. Przekonanych do stałego pozostania zagranicą okazało się być tylko 7% tej zbiorowości. Jak można było przypuszczać, najwięcej takich osób (39,6%) jest wśród tych, które deklarowały, że na pewno wyjadą pracować zagranicą. Ponad połowa (52,4%) pozostanie zagranicą na stałe uzależnia od tego jak ułożyłaby się tam ich sytuacja. Jako sytuację przejściową ewentualny wyjazd z Polski traktuje 32,3% spośród tych którzy wyjazd taki biorą w ogóle pod uwagę. Jak można było przypuszczać najwięcej takich osób jest w gronie deklarujący wyjazd zagranicę jako ostateczność (49,4%), ale okazuje się, że także znaczny odsetek zdecydowanych na taki wyjazd traktuje go jako sytuację doraźną (29,2%). Takie wyniki zdają potwierdzać przypuszczenie, że przez znaczną część studentów stojących na progu kariery zawodowej, wyjazd zagranicę jest traktowany przede wszystkim jako możliwość poprawienia swojej

sytuacji materialnej. Przypuszczenie takie potwierdzają również prezentowane już dane zawarte w tabeli 15, z których jednoznacznie wynika że oczekiwania płacowe absolwentów odnośnie pracy w innych państwach Unii Europejskiej są nieporównywalnie wyższe od tych odnoszących się do Polski.

O tym, czy wysokość wynagrodzenia to jedyny czynnik zachęcający absolwentów Politechniki do szukania pracy zagranicą można wnioskować na podstawie tabeli przedstawiającej przekonania respondentów na temat tego: „Co w największym stopniu decyduje o osiągnięciu sukcesu zawodowego i o zrobieniu kariery w Polsce a co w innych krajach Unii Europejskiej?” Badani mogli wskazać 3 najistotniejsze ich zdaniem czynniki.

	POLSKA	UE
Wykształcenie i kwalifikacje	51,4%	61,7%
Własna przedsiębiorczość i inicjatywa	37,6%	43,5%
Zdecydowania i konsekwencja w działaniu	24,4%	39,4%
Wysiłek i poświęcenie	33,5%	33,9%
Posiadane zdolności	27,1%	37,6%
Znajomości i protekcja	45,0%	8,0%
Ustosunkowania rodzinne	35,5%	16,4%
Poglądy i powiązania polityczne	16,5%	16,0%
Umiejętność korzystania z nadarzających się okazji	28,4%	21,3%
Cwaniactwo	18,1%	6,1%
Szczęśliwy uśmiech losu	19,5%	17,7%

**Tabela 16: Czynniki sukcesu zawodowego w Polsce i krajach UE wg respondenta.**

Jak widać na zaprezentowanej tabeli, respondenci sądzą, że w innych krajach Unii Europejskiej wyżej cenione niż w Polsce są takie czynniki jak wykształcenie i kwalifikacje, przedsiębiorczość i inicjatywa, zdecydowania i konsekwencja w działaniu oraz posiadane zdolności. Jednocześnie badani uważają, że w Polsce w znacznie większym stopniu niż w inny krajach Unii o odniesieniu sukcesu decydują: znajomości i protekcja, ustosunkowania rodzinne i cwaniactwo.

Po zapoznaniu się z powyższymi opiniami nie może dużego zdziwienia wywołać fakt, że tylko niewiele ponad połowa (51,9%) biorących udział w badaniach twierdząco odpowiedziała na pytanie: „Czy w panujących w Polsce obecnie warunkach można Twoim zdaniem osiągnąć sukces zawodowy i materialny dzięki uczciwej pracy”. Takie wyobrażenia o polskiej rzeczywistości sprzyjają postrzeganiu przez absolwentów otwarcia rynków pracy w innych krajach jako szansy na realizację swoich planów życiowych i zawodowych. Naturalne wydają się więc, że przystąpienie do Unii Europejskiej respondenci oceniają jako korzystne zarówno dla Polski jak i dla nich osobiście.

	Dla respondenta	Dla Polski
Brak odpowiedzi	2,6%	0,9%
Tak	61,8%	83,7%
Nie	6,3%	4,9%
Trudno powiedzieć	29,4%	10,5%
Ogółem	100,0%	100,0%

Tabela 17: Rozkład odpowiedzi na pytanie o korzyści wynikające z przystąpienie Polski do UE

## **Wnioski z badań**

W kwestii motywów podjęcia studiów uwagę zwraca fakt, że dla znaczącej części studentów głównym celem było zdobycie dyplomu wyższej uczelni, nawet bez względu na kierunek studiów. Takie pragmatyczne podejście do tej kwestii znalazło odbicie w odpowiedziach części respondentów, którzy przyznawali się do wyboru takiego kierunku studiów, który stosunkowo łatwo będzie ukończyć. Postawa ta dotyczy zwłaszcza osób kończących studia niestacjonarne. Oczywiście nie wszyscy studenci kierowali się w swoich wyborach takimi doraźnymi motywami. Na szczęście dla większości respondentów przy wyborze kierunku studiów najistotniejsze były osobiste zainteresowania. Jednak tylko niewiele ponad połowa respondentów z obecnej perspektywy jest pewna trafności wyboru kierunku. Większy odsetek absolwentów zadowolony jest z wyboru uczelni na której studiowali. Studia na Politechnice Śląskiej w wysokim stopniu spełniły oczekiwania respondentów dotyczące możliwości zdobycia wiedzy teoretycznej oraz możliwości rozwoju intelektualnego i osobowościowego. Niestety w znacznie mniejszym stopniu spełnione zostały ich oczekiwania odnośnie zdobycia praktycznych umiejętności zawodowych. Pomimo tego absolwenci Politechniki Śląskiej w większości wysoko oceniają swoje przygotowanie zawodowe i wynikające z niego szanse na rynku pracy. Jednocześnie zdają sobie oni sprawę z tego, że ograniczenie się wyłącznie do przyswajania wiedzy przekazywanej w trakcie studiów może okazać się niewystarczające aby znaleźć satysfakcjonującą ich pracę. Wysoka świadomość konieczności podejmowania własnych wysiłków w celu zwiększenia swojej atrakcyjności na rynku pracy nie do końca niestety znajduje odzwierciedlenie w rzeczywiście podejmowanych działaniach. Świadczyć może o tym fakt, że prawie jedna czwarta badanych nie podejmowała w czasie studiów żadnych takich dodatkowych działań. Zdecydowana większość dostrzega potrzebę kontynuowania swojego kształcenia w jakiejś formie także po ukończeniu studiów i zamierza podjąć w tym kierunku stosowne działania.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że duża część absolwentów poważnie rozważa możliwość prowadzenia własnej działalności gospodarczej po ukończeniu studiów. Jednocześnie większość respondentów stosunkowo nisko ocenia przygotowanie jakie studia zapewniają wobec konieczności samodzielnego kierowania swoją karierą zawodową,

wykazywania się przedsiębiorczością i szukania swojej szansy na odniesienie sukcesu. Możliwość zmiany takiego stanu rzeczy badani dostrzegają przede wszystkim w zwiększeniu wszelkiego rodzaju zajęć praktycznych i liczby praktyk odbywanych poza uczelnią. Wydaje się, że rozważenie tego postulatu a także innych przedstawionych przez absolwentów propozycji zmian w programie i organizacji studiów, mających na celu lepsze przygotowanie do samodzielnego zaistnienia i aktywności na rynku pracy, może być korzystne dla skutecznego funkcjonowania uczelni.

Uzyskane wyniki badań wskazują, że w sytuacji członkostwa Polski w Unii Europejskiej i coraz większej otwartości rynków pracy innych państw unijnych, dla dużej części absolwentów Politechniki Śląskiej potencjalnie interesujący ich rynek pracy nie ogranicza się do naszego kraju. Nawet jeśli stosunkowo niewielki ich procent jest zdecydowany na wyjazd z Polski na stałe, większość bierze pod uwagę możliwość okresowej pracy w innych państwach należących do Unii. Taka stosunkowo nowa sytuacja może rodzić pytanie, czy studia na Politechnice Śląskiej mają koncentrować się na przygotowaniu absolwentów do wymogów wyłącznie polskiego rynku pracy, czy powinny uwzględniać także możliwość podejmowania pracy w innych państwach Unii Europejskiej.

Zmiany zachodzące we współczesnym świecie i w organizacjach przebiegają coraz szybciej. Zmieniają się reguły życia społecznego i wymagania jakie rzeczywistość społeczna stawia tak wobec jednostek jak i wobec instytucji. Aby skutecznie działać w tej ciągle zmieniającej się rzeczywistości ludzie i instytucje muszą ciągle dostosowywać się do aktualnych wymogów. Instytucje, które nie reagują odpowiednio na zachodzące zmiany mogą stać się dysfunkcyjne. Niebezpieczeństwo to grozi przede wszystkim dużym formalnym instytucjom, których funkcjonowanie utrwalone jest długą tradycją, takim jak system szkolnictwa. Zmiany w polskim szkolnictwie wyższym zostały w ostatnich latach spowodowane między innymi bardzo dynamicznym wzrostem liczby niepublicznych szkół wyższych, ale także wzrostem ilości osób studiujących na uczelniach publicznych. Z perspektywy uczelni publicznych nowa sytuacja na rynku szkolnictwa wyższego wiąże się coraz częściej się z koniecznością konkurowania o potencjalnych studentów z uczelniami niepublicznymi. Spontaniczny rozwój szkolnictwa wyższego w połączeniu z dynamicznie

zmieniającym się rynkiem pracy przyczyniły się do zaistnienia sytuacji, w której oferowane przez uczelnie programy kształcenia nie są dostosowane do zapotrzebowania pracodawców działających na rynku. Coraz mocniej akcentuje się potrzebę działań dostosowawczych w tym zakresie, tak aby treści programów nauczania możliwie dobrze przygotowywała absolwentów do funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Jednym z najistotniejszych elementów pozwalających na zdiagnozowanie zmian koniecznych aby dostosować szkolnictwo wyższe do społeczno-ekonomicznej rzeczywistości są coraz liczniej prowadzone badania absolwentów. Zajmujący się tego typu badaniami wskazują, że postawy i decyzje podejmowane przez młodych ludzi w dziedzinie edukacji są ściśle powiązane z bieżącą sytuacją na rynku pracy, dynamiką migracji zarobkowej oraz funkcjonowaniem gospodarki regionalnej<sup>5</sup>.

Powtarzanie badań absolwentów Politechniki Śląskiej co roku pozwoli na porównywanie uzyskiwanych wyników, co stworzy możliwość uchwycenia pojawiających się trendów i tendencji w zmieniających się postawach, oczekiwaniach i planach młodych ludzi. Wiedza ta z pewnością może być użyteczna dla lepszego funkcjonowania uczelni w dynamicznej rzeczywistości społecznej.

---

<sup>5</sup> V. Shevchuk: *Badania losów zawodowych absolwentów uczelni technicznych w świetle teorii ekonomii*. [w:] Analiza losów zawodowych absolwentów, narzędzia i metody w krajach Unii Europejskiej i Polsce, red. J. Żyra, Kraków 2007, s. 39.